

2 Οκτωβρίου 2009

Ιερά Μονή Παναγίας Αγνούντας στην Επίδαυρο (μέρος 9ο)

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός](#)

[Συνέχεια από \(8\)](#)

11. Τα βοηθητικά εξωμοναστικά κτίσματα

Στην εξωτερική πλευρά του νοτίου τείχους είχαν κτισθεί οι βοηθητικοί χώροι της Μονής. Σήμερα δεν υπάρχουν. Είχαν κι αυτά μορφή κελλιών με θολωτή στέγη και ξεχωριστές εξωτερικές εισόδους. Υπήρχαν οι σταύλοι (Βορδοναρεία), ο Μυλών, το Τουβλαρείο, δηλαδή εργαστήριο κατασκευής κεραμικών, και χώροι αποθηκείσεως γεωργικών εργαλείων και ζωοτροφών. Σε μικρή απόσταση από το ανατολικό τείχος διακρίνονται ακόμη ίχνη από πέτρινα αλώνια. Δύο όμοια αλώνια υπήρχαν δυτικά της Μονής, στο σημερινό χώρο σταθμεύσεως.

Οι μοναχοί είχαν επίσης κατασκευάσει έξω από τη Μονή τέσσερις υπόγειες θολωτές δεξαμενές (κινστέρνες) ή φρέατα όπου συνέλλεγαν το βρόχινο νερό, διότι δεν υπήρχε στην περιοχή πηγαίο.

12. Το κοιμητήριο της Μονής

Σε απόσταση αρκετών εκατοντάδων μέτρων από τη Μονή υπάρχει αρχαίο νεκροταφείο το οποίο χρησιμοποιήθηκε για αρχικό κοιμητήριο. Επειδή οι μοναχοί εύρισκαν οστά και κτερίσματα, τελούσαν προηγουμένως αγιασμό, για να εκχριστιανίσουν τους τάφους.

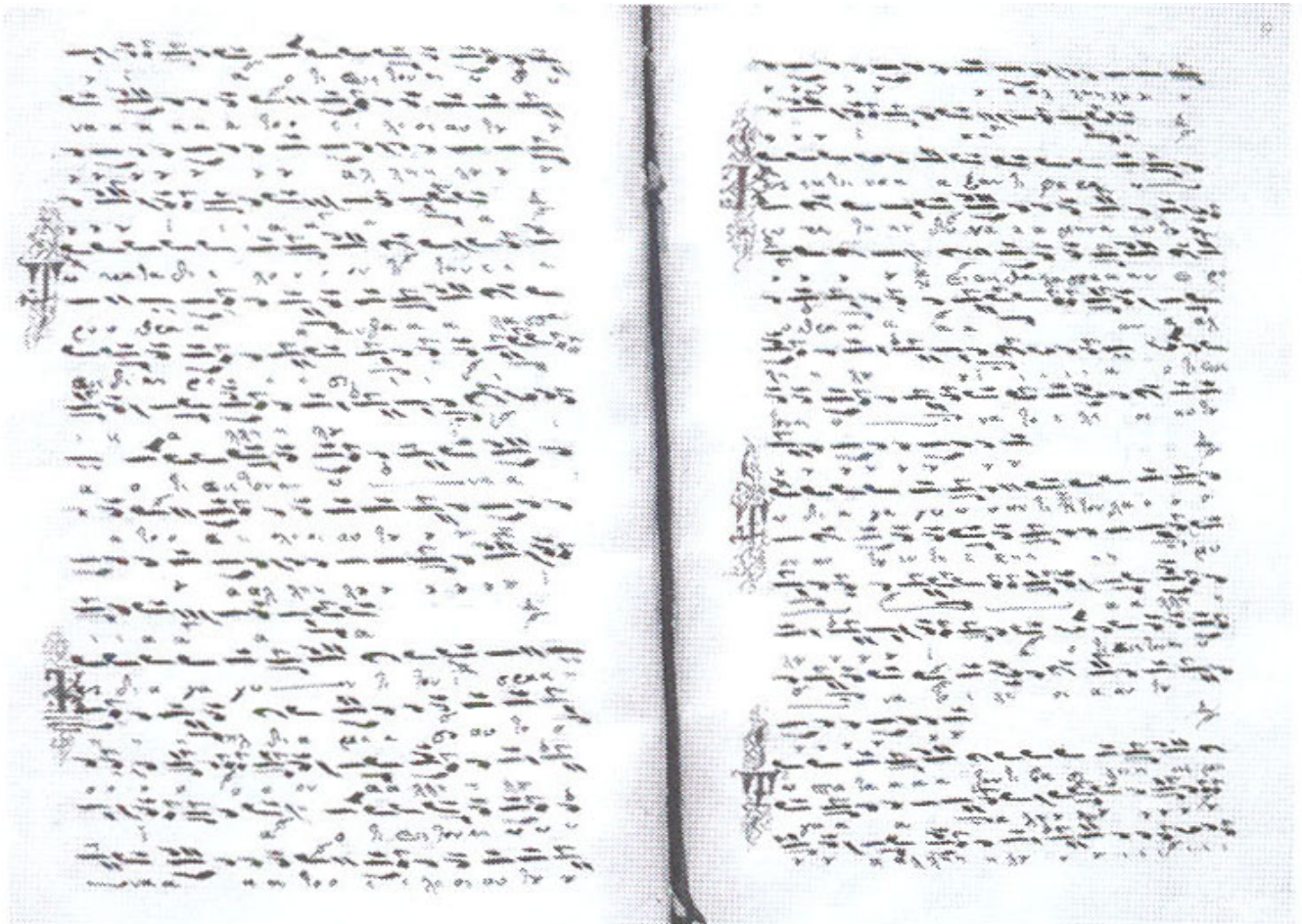
Αργότερα μετέφεραν το κοιμητήριο πλησιέστερα, όπου και έχτισαν μικρό ταφικό παρεκκλήσιο αφιερωμένο στον Άγιο Ιωάννη το Θεολόγο (Σημ.)

Σημείωση: Στο τέλος του βιβλίου ακολουθεί συνοπτική περιγραφή του Ναού.

13. Η βιβλιοθήκη της Μονής

Εκκλησιαστικό βιβλίο με βυζαντινή γραφή

Χειρόγραφο βιβλίο με βυζαντινή σημειογραφία

Σε ευρύχωρη αίθουσα του άνω ορόφου στεγαζόταν ή βιβλιοθήκη της Μονής, όπως μαρτυρούν τα σχετικά χαράγματα. Σε περιόδους άκμης είχε πλούτο βιβλίων και χειρογράφων. Μία απογραφή που έγινε το έτος 1725 περιλαμβάνει μόνο λειτουργικά, πενήντα βιβλία.

Από τα βιβλία αυτά ελάχιστα διασώθηκαν και βρίσκονται στη Μονή Ταξίαρχων. Μεταξύ αυτών είναι και οι δύο χειρόγραφα κώδικες της Μονής, ο παλαιότερος με αρχική χρονολογία 1710 και ο νεώτερος (1919), οι όποιοι μας δίνουν πολύτιμες πληροφορίες για την ιστορική διαδρομή της.

Πολλά βιβλία χάθηκαν κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων των μοναχών προς άλλες μονές όταν λόγω των συγχωνεύσεων, αναγκάζονταν να εγκαταλείπουν τις εστίες τους και να μετοικούν. Τα περισσότερα καταστράφηκαν από τους παρείσακτους καταληψίες που εισέβαλαν στη Μονή μετά την αποχώρηση των μοναχών.

Πολλά επίσης βιβλία έγιναν λεία ιερόσυλων ή ξένων «αρχαιοφίλων» συλλεκτών και «κυνηγών χειρογράφων». (18)

15. Πληροφοριακά στοιχεία για τον ιστορικό βίο της Μονής

Η Σταυροπηγιακή και κοινοβιακή Μονή Αγνούντος είναι το αρχαιότερο μοναστικό κέντρο της Επιδαυρίας, από όπου προήλθαν οι άλλες τρεις Μονές της περιοχής. Εδω εγκαταστάθηκε αρχικά και «εκάρη» μοναχός ο Όσιος Αντώνιος ο νεώτερος, πριν αναχωρήσει για την απόμερη παραλία της Πολεμάρχας τον 15ο αιώνα, όπου με τους άλλους συνασκητές του ίδρυσε την ομώνυμη Μονή.

Έπειτα από πειρατική επιδρομή, όσοι μοναχοί σώθηκαν από τη σφαγή και την αιχμαλωσία, εγκατέλειψαν την Πολεμάρχα αφήνοντας μισοτελειωμένα τα κελλιά και κατέφυγαν στην ασφαλέστερη ορεινή και δασώδη περιοχή πάνω από την Αρχαία Επίδαυρο, όπου ίδρυσαν την τρίτη κατά σειρά Μονή Καλαμίου (20).

Αργότερα, έπειτα από παρακλήσεις των Επιδαυρίων που ήθελαν τους μοναχούς κοντά τους, ίδρυσαν τη Μονή Ταξιαρχών στα μέσα του 15ου αιώνα στην πεδινή τοποθεσία Καρλακώνα, την οποία οί ίδιοι (οι Έπιδαύριοι) τους παραχώρησαν.

Από τα πρώτα χρόνια της ιδρύσεως της η Μονή Αγνούντος απέκτησε καλή φήμη η οποία σύντομα εξαπλώθηκε και έξω από τα όρια της Επιδαυρίας και Σολυγείας. Το γεγονός αυτό συνετέλεσε εις το να διατηρηθεί επί αιώνες, στη διάρκεια των οποίων γνώρισε περιόδους μεγάλης πνευματικής και οικονομικής ακμής, συγκέντρωσε πολλούς μοναχούς - έφθασαν σε κάποια εποχή τους 120 - και απέκτησε τεράστια κτηματική περιουσία.

Ο πλούτος της Μονής

Στο σκευοφυλάκιο της Μονής, στο καθολικό της και σε άλλους χώρους φυλάσσονταν μεγάλος αριθμός από ιερά σκεύη, ευαγγέλια, δισκοπότηρα, σταυροί, καντήλια, λειψανοθήκες από χρυσάφι και ασήμι, παλιά εικονίσματα, βιβλία και άλλα ιερά αντικείμενα ανυπολόγιστης θρησκευτικής και καλλιτεχνικής αξίας.

Μεγάλος επίσης αριθμός από σπάνια βιβλία και χειρόγραφα πλούτιζαν τη Βιβλιοθήκη της, όπως μαρτυρούν οι κατά διαστήματα καταγραφές των περιουσιακών στοιχείων της Μονής.

Η κτηματική περιουσία.

Γύρω από τη Μονή εκτεινόταν μία απέραντη αδέσποτη έκταση, στο μεγαλύτερο μέρος της ορεινή με μικρές κοιλάδες, σκεπασμένη από άγρια βλάστηση. Χάρης στον πολύμοχθο και μακροχρόνιο αγώνα των ξωμάχων - μοναχών, οι απάτητοι λόγγοι μεταμορφώθηκαν σε αρόσιμους αγρούς και έλαιοστάσια. Η Μονή απέκτησε πάνω από πέντε χιλιάδες στρέμματα γης με ελαιόδεντρα, αμπέλια, δενδροπερίβολα, παραλιακές και δασικές εκτάσεις, σπίτια και άλευρόμυλο.

Κοπάδια με εκατοντάδες αιγοπρόβατα και άλλα μεγαλύτερα ζώα έβοσκαν στα βοσκοτόπια της. Ανάλογα με την εποχή, τα αλώνια, οί μύλοι, το λιοτρίβι, δούλευαν αδιάκοπα και γέμιζαν τα κελλάρια της Μονής με αγαθά.

Για μεγάλο χρονικό διάστημα η Μονή Αγνούντος ήταν ο σημαντικότερος οικονομικός παράγων της περιοχής και συνέβαλε αποτελεσματικά στην άμβλυνση των οικονομικών προβλημάτων των γειτονικών άπορων κατοίκων.

Οι καταπατήσεις

Παρά τις αμέτρητες ευεργεσίες και την πολύμορφη προσφορά της, δεν απέφυγε η ακμάζουσα Μονή το φθόνο, την επιβουλή και την αρπακτικότητα των γειτόνων.

Οι εύφοροι κάμποι, τα λιβάδια, τα αμπέλια, οι ελαιώνες και τα βοσκοτόπια έγιναν ακατανίκητος πειρασμός για τους ακτήμονες κατοίκους των πλησιοχώρων, ορεινών κυρίως οικισμών.

Όργαναν τα μοναστηριακά κτήματα, παραβίαζαν τα όρια, συνέλεγαν τους καρπούς, χρησιμοποιούσαν τους βοσκότοπους, προκαλούσαν εμπρησμούς στις μοναστηριακές δασικές εκτάσεις.

Οι ειρηνικοί κάμποι και οι πλαγιές έγιναν τόποι διαπληκτισμών και μερικές φορές πεδία συμπλοκών.

Για να αντιμετωπίσουν το διαρκώς αυξανόμενο ρεύμα διαρπαγής της μοναστηριακής περιουσίας και τα κρούσματα αυτοδικίας, οι μοναχοί κατέφευγαν αρχικά στις τοπικές αρχές και κατόπιν στα δικαστήρια. Ακολούθησε ένας Μαραθώνιος δικαστικών αγώνων, που εξάντλησε οικονομικά τη Μονή, με ολέθρια για την υπόσταση της αποτελέσματα.

Η διασωθείσα περιουσία περιήλθε το 1933 με Προεδρικό Διάταγμα στη δικαιοδοσία του Ο.Δ.Ε.Π. (Οργανισμός Διοικήσεως Εκκλ. Περιουσίας) και εκποιήθηκε. Η μεταξύ Μονής Ταξιαρχών και Δήμαινας πεδινή περιοχή της Καρλακώνας εκτάσεως 800 περίπου στρεμμάτων διενεμηθη σε ακτήμονες και μικροκληρικούς των κοινοτήτων Νέας Επιδαύρου και Δήμαινας.

Η παρακμή

Δυστυχώς η Μονή Αγνούντος δεν μπόρεσε να αποφύγει την οδυνηρή πορεία προς την παρακμή και την παντελή ερήμωση της, αναπόφευκτη κατάληξη του οικονομικού μαρασμού της. Πολλές είναι οι αιτίες που προκάλεσαν την πορεία της προς το τέλος με επακόλουθο την εγκατάλειψη της και τη μετατροπή μεγάλου μέρους των θαυμαστών κτισμάτων της σε άμορφες μάζες ερειπίων.

Κυριώτερη αιτία ήταν η αρπακτικότητα των περιόικων ακτημόνων, οι οποίοι

καταπατούσαν τις μοναστηριακές εκτάσεις, απομακρύνοντας δια λιθοβολισμού ή με την άπειλη όπλων τους διαμαρτυρόμενους μοναχούς.

Άλλη αιτία ήταν η κακοδιοίκηση λόγω απειρίας των μοναχών, οι οποίοι απορροφημένοι στον πνευματικό και απράγμονα βίο, δεν ήσαν οι κατάλληλοι για τη σωστή διαχείριση της τεράστιας κτηματικής περιουσίας. Συνέβαλαν επίσης η αδιαφορία και μερικές φορές εχθρική στάση των τοπικών αρχόντων και οι διάφορες «πληγές» που μαστίζουν τις αγροτικές καλλιέργειες (ασθένειες, ξηρασία, αφορία κ.λ.π.) και εξανεμίζουν το μόχθο και τις ελπίδες όσων στηρίζουν την οικονομία τους στη γεωργική παραγωγή.

Αδυνατώντας να αντιμετωπίσουν τα δυσβάστακτα οικονομικά της προβλήματα η Μονή, συγχωνεύθηκε αρχικά με την Ταξιαρχών το έτος 1874 και αργότερα το 1891 με τη Μονή Ταλαντίου. Οι μοναχοί αναγκάστηκαν να την εγκαταλείψουν και να μετοικήσουν στις άλλες Μονές, εκτος από έναν ανήμπορο γέροντα. Σήμερα υπάγεται στην γειτονική Μονή Ταξιαρχών Επιδαύρου ως μετόχι της.

Η εισβολή των βέβηλων

Μετά την αποδημία και του τελευταίου μοναχού, η Μονή εγκαταλείφθηκε ανυπεράσπιστη στο έλεος του χρόνου, της αδιαφορίας και των νέων ενοίκων της. Τη θέση των μοναχών πήραν παρείσακτοι γεωργοποιμένες και ρητινοσυλλέκτες της γύρω περιοχής και προέβησαν σε κάθε είδους βανδαλισμούς και βεβηλώσεις. Μετέτρεψαν την αυλή σε ποιμνιοστάσιο και τα κελλιά σε αχυρώνες, ορνιθώνες, σφαγεία, μαγειρεία και εργαστήρια παρασκευής τυροκομικών προϊόντων. Τους ήχους της καμπάνας και τις ψαλμωδίες αντικατέστησαν τα βελάσματα και οι άναρθρες κραυγές των δίποδων και τετραπόδων καταληψιών.

Κατέστρεψαν τις γραφικές πέτρινες σκάλες, τους ξύλινους διαδρόμους, αφαίρεσαν θύρες, παράθυρα και στέγες, ερείπωσαν κελλιά.

Παράλληλα οι ιερόσυλοι μπαινόβγαιναν ανεμπόδιστα λεηλατώντας και αρπάζοντας όσα και ιερά, εικόνες, βιβλία, σκεύη, εργαλεία, πιθάρια, ό,τι μπορούσε να μεταφερθεί. Πράξεις απίστευτες και όμως αληθινές. Οι απρόσκλητοι ένοικοι αφού καταπάτησαν τα μοναστηριακά κτήματα, μετέτρεψαν σε βλαχοποιμενικό «τσιφλίκι» τους και τον ίδιο τον ιερό χώρο.

Συνεχίζεται...